

PRAWNE ASPEKTY BEZPIECZEŃSTWA INFORMACJI W TRAKCIE WYBORÓW

Dr Michał Czakowski, prof. AKP

Akademia Kujawsko-Pomorska w Bydgoszczy

e-mail: m.czakowski@akp.bydgoszcz.pl, <https://orcid.org/0000-0001-7463-3490>

Streszczenie: We współczesnym świecie w 21 wieku, informacja towarzyszy człowiekowi na każdym etapie jego aktywności, czy to o charakterze zawodowym, bądź też w wymiarze prywatnym. Informacja podlega przetwarzaniu oraz utrwalaniu w różnorodnych formach, począwszy od formy ustnej, pisemnej w tradycyjnym wymiarze, po formę z zastosowaniem środków elektronicznych. Do nadrzędnych celów państwa zaliczyć należy zatem zapewnienie należytej ochrony informacji, tj. bezpieczeństwa informacji dlatego bezpieczeństwo każdego państwa związane jest z zapewnieniem ograniczenia dostępu do pewnych informacji istotnych dla jego funkcjonowania. Dlatego też tworzone są systemy ochrony informacji.

Słowa kluczowe: informacja, przestępstwa, wybory.

Wstęp

Bezpieczeństwo wyborów to przede wszystkim ochrona informacji. Kluczowym aspektem dla każdego państwa jest zapewnienie ograniczenia dostępu do pewnych informacji istotnych dla jego funkcjonowania. Dlatego też tworzone są systemy ochrony informacji, które nie są powszechnie jawne¹. Informacje niejawne to takie, „których nieuprawnione ujawnienie spowodowałoby lub mogłoby spowodować szkody dla Rzeczypospolitej Polskiej albo byłoby z punktu widzenia jej interesów niekorzystne, także w trakcie ich opracowywania oraz niezależne od formy i sposobu jej wyrażania”².

Informacje niejawne

Zgodnie z treścią § 13 ust. 1 zarządzenia Szefa Krajowego Biura Wyborczego³ do właściwości Zespołu Prezydialnego należy w szczególności wyko-

1 K. Chałubińska-Jentkiewicz, *Ochrona danych osobowych a powszechny obowiązek obrony Rzeczypospolitej Polskiej*, [w:] W. Kitler, D. Nowak, M. Stepanowska (red.), *Prawo wojskowe*, Warszawa 2017, s. 576.

2 Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych, t.j. Dz.U. 2019, poz. 742 ze zm.

3 Zarządzenie nr 43/2016 Szefa Krajowego Biura Wyborczego z dnia 19 października 2016 r. w sprawie szczegółowej organizacji wewnętrznej oraz właściwości rzeczowej jednostek organizacyjnych Krajowego Biura Wyborczego.

nywanie zadań związanych z organizacją i obsługą funkcjonowania Państwowej Komisji Wyborczej oraz Krajowego Biura Wyborczego w zakresie spraw administracyjno-gospodarczych, biurowych, socjalno-bytowych, transportu i łączności oraz ochrony informacji niejawnych i ochrony danych osobowych. W dalszych przepisach wskazane jest, że Zespół Prezydialny prowadzi sprawy związane z zapewnieniem w Krajowym Biurze Wyborczym ochrony informacji niejawnych. Jednym z członków zespołu jest pełnomocnik do spraw ochrony informacji niejawnych.

Postępowaniu w sprawie informacji niejawnych poświęcony jest także art. 225 kodeksu postępowania karnego⁴. Wskazany przepis stanowi, że wydane lub znalezione przy przeszukaniu pismo lub inny dokument zawierający informacje niejawne lub wiadomości objęte tajemnicą zawodową czy inną tajemnicą prawnie chronioną albo ma charakter osobisty, organ przeprowadzający czynność przekazuje niezwłocznie, bez jego odczytania prokuratorowi lub sądowi w opieczętowanym opakowaniu.

W jednym, z komunikatów PKW dotyczących głosowania odniosła się do medialnych doniesień odnośnie naruszenia informacji niejawnych wskazując:

„Państwowa Komisja Wyborcza, w związku z informacjami medialnymi o naruszeniu przez Komisję tajemnicy wojskowej poprzez zamieszczenie na stronie internetowej informacji zawartych w protokołach głosowania przedstawiających liczbę uprawnionych do głosowania w obwodach utworzonych w polskich bazach wojskowych w Afganistanie, wyjaśnia:

Zgodnie z art. 64 ustawy z dnia 27 września 1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2010 r. Nr 72, poz. 467) niezwłocznie po sporządzeniu protokołu głosowania obwodowa komisja wyborcza podaje do wiadomości publicznej wyniki głosowania, podając między innymi liczbę uprawnionych do głosowania. Państwowa Komisja Wyborcza natomiast stosownie do art. 69 ust. 4 powołanej ustawy, „... udostępnia wyniki głosowania i wyniki wyborów w formie dokumentu elektronicznego”.

Informacje, o których wyżej mowa mogłyby być zatem niepublikowane tylko w sytuacji gdyby została nałożona na nie klauzula tajności w trybie i na zasadach określonych w ustawie z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 196, poz. 1631 z późn. zm). Państwowa Komisja Wyborcza ponadto zauważa, że podawana w mediach informacja o interwencji Ministra Obrony Narodowej w powyższej sprawie jest nieprawdziwa⁵.

Ustawa o ochronie informacji niejawnych wskazuje na zasady ich ochrony. W kolejności należą do nich zasady: klasyfikowania informacji niejawnych, organizowania ochrony informacji niejawnych, przetwarzania informacji niejawnych; postępowania sprawdzającego prowadzonego w celu ustalenia, czy osoba nim objęta daje rękojmię zachowania tajemnicy, zwanego dalej odpowiednio „postępowaniem sprawdzającym” lub „kontrolnym postępowaniem sprawdzającym”; postępowania

4 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, Dz. U. z 2022 r. poz. 1375.

5 Komunikat Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 24 czerwca 2010 r., ZPOW-062-27/10.

prowadzonego w celu ustalenia, czy przedsiębiorca nim objęty zapewnia warunki do ochrony informacji niejawnych, zwanego dalej „postępowaniem bezpieczeństwa przemysłowego”; organizacji kontroli stanu zabezpieczenia informacji niejawnych; ochrony informacji niejawnych w systemach teleinformatycznych; stosowania środków bezpieczeństwa fizycznego w odniesieniu do informacji niejawnych.

Informacje niejawne ze względu na ważność i stopień ochrony są odpowiednio klasyfikowane⁶. Klauzulę „ściśle tajne”, nadaje się jeżeli nieuprawnione ujawnienie informacji spowoduje wyjątkowo poważną szkodę dla Rzeczypospolitej Polskiej. Ustawodawca wskazuje na konkretne rodzaje szkód są to: zagrożenie niepodległości, suwerenności lub integralności terytorialnej Rzeczypospolitej Polskiej, bezpieczeństwu wewnętrznemu lub porządkowi konstytucyjnemu Rzeczypospolitej Polskiej, zagrożeni sojuszom lub pozycji międzynarodowej Rzeczypospolitej Polskiej; osłabi gotowość obronną Rzeczypospolitej Polskiej. Ściśle tajne ta klauzula dotyczy także informacji, które mogą doprowadzić do identyfikacji funkcjonariuszy, żołnierzy lub pracowników służb odpowiedzialnych za realizację zadań wywiadu lub kontrwywiadu, którzy wykonują czynności operacyjno-rozpoznawcze, jeżeli zagrożeni to bezpieczeństwu wykonywanych czynności lub może doprowadzić do identyfikacji osób udzielających im pomocy w tym zakresie; zagrożeni lub może zagrozić życiu lub zdrowiu funkcjonariuszy, żołnierzy lub pracowników, którzy wykonują czynności operacyjno-rozpoznawcze, lub osób udzielających im pomocy w tym zakresie; zagrożeni lub może zagrozić życiu lub zdrowiu świadków koronnych lub osób dla nich najbliższych, osób, którym udzielono środków ochrony i pomocy przewidzianych w ustawie z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka (Dz. U. z 2015 r. poz. 21), albo świadków, o których mowa w art. 184 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, lub osób dla nich najbliższych.

Niższą rangę - tajne nadaje się informacjom niejawnym, jeżeli ich nieuprawnione ujawnienie spowoduje poważną szkodę dla Rzeczypospolitej Polskiej. Poważną szkodę prawodawca rozumie przez to, że: nieuprawnione ujawnienie informacji uniemożliwi realizację zadań związanych z ochroną suwerenności lub porządku konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej, pogorszy stosunki Rzeczypospolitej Polskiej z innymi państwami lub organizacjami międzynarodowymi, zakłóci przygotowania obronne państwa lub funkcjonowanie Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, utrudni wykonywanie czynności operacyjno-rozpoznawczych prowadzonych w celu zapewnienia bezpieczeństwa państwa lub ścigania sprawców zbrodni przez służby czy instytucje do tego uprawnione, w istotny sposób zakłóci funkcjonowanie organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości, przyniesie stratę znacznych rozmiarów w interesach ekonomicznych Rzeczypospolitej Polskiej.

Klauzulą „poufne”, określa się informacje niejawne jeżeli ich nieuprawnione ujawnienie spowoduje szkodę dla Rzeczypospolitej Polskiej. Ustawodawca także w tym przypadku określa katalog szkód, które są konsekwencją naruszenia informacji o klauzuli poufne, są to: utrudnienie prowadzenia bieżącej polityki zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej, realizacji przedsięwzięć obronnych co negatywnie wpły-

6 Ibidem.

nie na zdolność bojową Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, zakłóci porządek publiczny lub zagrozi bezpieczeństwu obywateli, wykonywania zadań służbom lub instytucjom odpowiedzialnym za ochronę bezpieczeństwa lub podstawowych interesów Rzeczypospolitej Polskiej, wykonywania zadań służbom lub instytucjom odpowiedzialnym za ochronę porządku publicznego, bezpieczeństwa obywateli lub ściganie sprawców przestępstw i przestępstw skarbowych oraz organom wymiaru sprawiedliwości, zagrozić stabilności systemu finansowego Rzeczypospolitej Polskiej, wpłynąć niekorzystnie na funkcjonowanie gospodarki narodowej.

Informacje niejawne z klauzulę „zastrzeżone”, oznaczają takie informacje, którym nie nadano wyższej klauzuli tajności, a ich nieuprawnione ujawnienie może mieć szkodliwy wpływ na wykonywanie przez organy władzy publicznej lub inne jednostki organizacyjne zadań w zakresie obrony narodowej, polityki zagranicznej, bezpieczeństwa publicznego, przestrzegania praw i wolności obywateli, wymiaru sprawiedliwości albo interesów ekonomicznych Rzeczypospolitej Polskiej.

Ustawodawca wskazuje dalej⁷, że informacje niejawne przekazane przez organizacje międzynarodowe lub inne państwa na podstawie umów międzynarodowych oznacza się polskim odpowiednikiem posiadanej klauzuli tajności.

Zważywszy na interpretacje przepisów, wszelkie informacje w trakcie wyborów, które mają nadaną odpowiednią klauzulę zgodnie z ustawą o ochronie informacji niejawnych muszą być w odpowiedni sposób chronione z zachowaniem trybu i sposobu przewidzianego przez nią. Natomiast dokumenty, dane dla których przewidziano ochronę w oparciu o przepisy ogólne, nie dotyczące informacji niejawnych będą w trakcie procesu wyborczego zabezpieczane w oparciu o konkretne regulacje prawne wskazane dla danego przypadku.

Przebieg głosowania – ochrona bezpieczeństwa

1. Ochrona fizyczna

Ochronę fizyczną głosowania, w szczególności przestrzeganie ciszy wyborczej zapewnia policja, której należy zgłaszać takie naruszenia⁸. Ochrona fizyczna policji łączy się z ochroną osobową. Jak wskazano na stronach policji jej zadaniem w trakcie wyborów jest:

„[...] ochrona obwodowych komisji wyborczych przed i w trakcie głosowania oraz do czasu zliczenia głosów, niedopuszczenie do zakłócenia porządku publicznego związanego z wyborami, czuwanie nad bezpieczeństwem i porządkiem w ruchu drogowym w związku z prowadzonymi działaniami w zakresie zabezpieczenia wyborów”⁹. Dalej wskazano, że funkcjonariusze policji w całym kraju będą reagować m.in. na:

7 Ibidem.

8 <https://wybory2018.pkw.gov.pl/pl/aktualnosci/informacje/pkw-wszystkie-przypadki-naruszenia-ciszy-wyborczej-nalezy-zglaszac-policji> [15.04.2023].

9 *Wybory samorządowe 2018*, <http://www.policja.pl/pol/aktualnosci/165469,Wybory-samorzadowe-2018.html> [15.04.2023].

„[...] naruszenie ciszy wyborczej, uszkodzenie, usunięcie plakatów, banerów wyborczych lub zaklejanie plakatu wyborczego innym plakatem wyborczym, usunięcie flagi z budynku lokalu wyborczego lub siedziby organu administracji państwowej, wyniesienie kart wyborczych z lokalu komisji wyborczej, uszkodzenie plomb umieszczonych na drzwiach wejściowych do pomieszczenia, w którym znajdują się karty do głosowania; agresję i akty przemocy wobec członków komisji wyborczej powodowane przez osoby głosujące”.

Wymagania odnośnie przygotowania samych lokali wyborczych do wyborów określa Państwowa Komisja Wyborcza. PKW wydaje wytyczne odnośnie przeprowadzania głosowania.

- 20. [...] W lokalu wyborczym powinny znajdować się:

2) urna wyborcza wykonana z przezroczystego materiału, zgodna z wzorem wynikającym z uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 21 marca 2016 r. w sprawie wzorów urn wyborczych (M.P. poz. 312 i 396); 3) pomieszczenia lub osłony zapewniające tajność głosowania, tj. łatwo dostępne miejsca umożliwiające każdemu wyborcy nieskrępowane zapoznanie się z kartą do głosowania oraz jej wypełnienie w sposób niewidoczny dla innych osób, w takiej liczbie, aby zapewnić sprawny jego przebieg. Miejsca te powinny być wyposażone w przybory do pisania. W miejscach tych należy także umieścić plakat informacyjny Państwowej Komisji Wyborczej o sposobie głosowania¹⁰. Zgodnie z informacją publikowaną na jednym z serwisów PKW: „Stosowanie przezroczystej urny nie przeczy tajności głosowania, ponieważ wyborca jest zobowiązany wrzucić kartę do urny w taki sposób, aby strona zadrukowana była niewidoczna”¹¹.

-21. [...] Lokal wyborczy powinien być dobrze oświetlony, w szczególności dotyczy to miejsc zapewniających tajność głosowania¹².

W czasie przerwy w głosowaniu spowodowanej nadzwyczajnymi wydarzeniami, ochrona lokali wyborczych jest uregulowana odpowiednim rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych¹³. Przepisy rozporządzenia wskazują, iż przedstawiciele wyznaczeni w tym celu przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) sprawują stały, zewnętrzny dozór lokalu wyborczego oraz sprawdzają stan zabezpieczeń lokalu wyborczego w czasie przerwy w głosowaniu spowodowanej nadzwyczajnymi wydarzeniami.

10 Uchwała Państwowej komisji wyborczej z dnia 17 września 2018 r. w sprawie wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w wyborach organów jednostek samorządu terytorialnego zarządzonych na dzień 21 października 2018 r., https://pkw.gov.pl/pliki/1537364422_Wytyczne_obwodowe_ds_przeprowadzenia_glosowania.pdf [15.04.2023].

11 Wybieram Wybory - Portal edukacyjny, <https://wybieramwybory.pl/wybory-do-parlamentu-europejskiego-2019/informacje-dla-wyborcow/dlaczego-urny-wyborcze-sa-przezroczyste-co-z-tajnoscia-glosowania>

12 Uchwała Państwowej komisji wyborczej z dnia 17 września 2018 r. w sprawie wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w wyborach organów jednostek samorządu terytorialnego zarządzonych na dzień 21 października 2018 r.

13 Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 28 sierpnia 2014 r. w sprawie szczegółowych wymagań w zakresie ochrony lokali obwodowych komisji wyborczych w czasie przerwy w głosowaniu spowodowanej nadzwyczajnymi wydarzeniami, t.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 1152.

Nie później niż 14 dni przed terminem wyborów wójt (burmistrz, prezydent miasta): po pierwsze wyznacza swoich przedstawicieli w liczbie odpowiadającej potrzebom ochrony lokalu wyborczego, uzależnionej w szczególności od rozmiarów budynku, rodzaju i stanu technicznego istniejących zabezpieczeń, na podstawie pisemnych upoważnień, w których podaje ich imiona, nazwiska oraz adresy zamieszkania. Po drugie przekazuje przewodniczącemu obwodowej komisji wyborczej oraz osobie kierującej jednostką organizacyjną, w której usytuowany jest lokal wyborczy, dane osobowe swoich przedstawicieli, w szczególności ich imiona, nazwiska oraz adresy zamieszkania. Po trzecie zapewnia swoim przedstawicielom środki łączności umożliwiające utrzymywanie kontaktu z właściwą miejscowo jednostką Policji. Po czwarte uzgadnia z osobą kierującą jednostką organizacyjną, w której usytuowany jest lokal wyborczy, możliwość korzystania ze środków łączności znajdujących się w tej jednostce. Po piąte przekazuje właściwemu terytorialnie komendantowi powiatowemu (miejskiemu, rejonowemu) Policji listę przedstawicieli wyznaczonych do ochrony poszczególnych lokali wyborczych, zawierającą ich imiona, nazwiska oraz adresy zamieszkania, a także wykaz wykorzystywanych przez nich numerów telefonów lub innych środków łączności. Po szóste zapewnia, w miarę możliwości, umiejscowienie siedziby lokalu wyborczego w obiektach wyposażonych w środki zabezpieczenia technicznego, takie jak: ogrodzenia, kraty w oknach, wzmocnione drzwi i co najmniej jeden zamek o skomplikowanym mechanizmie¹⁴.

Ochrona fizyczna głosowania dotyczy także głosów oddanych przez wyborców, którzy są uprawnieni do głosowania przez pełnomocnika oraz korespondencyjnie. Na mocy art. 38. § 1 k.w. głosować można osobiście, z zastrzeżeniem przepisów rozdziału 7. § 2. Głosowaniem osobistym jest również głosowanie korespondencyjne przez wyborców niepełnosprawnych.

Jednym z alternatywnych sposobów głosowania¹⁵ jest tzw. głosowanie korespondencyjne dla osób niepełnosprawnych, czyli co do zasady drogą poczty tradycyjnej. Od strony technicznej polega ono na tym, że wyborca otrzymuje przesyłkę z niezbędnymi dla oddania głosu dokumentami wyborczymi (karta do głosowania, zaświadczenie o możliwości głosowania itd.), wypełnia je i przesyła we wskazanym terminie do właściwej komisji wyborczej. Obecnie głosowanie korespondencyjne jest stosowane np. w Kanadzie, Niemczech, Japonii, Irlandii, Litwie, Łotwie, Szwecji, Hiszpanii, Pakistanie i Portugalii¹⁶ i innych¹⁷. W Polsce przewiduje je Kodeks wyborczy – dla określonej grupy osób uprawnionych do głosowania.

Kolejnym przykładem odmiennej formy głosowania jest głosowanie poprzez

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ A. Bień-Kacała, *Osobisty udział w procesie wyborczym (zagadnienia wybrane)*, [w:] S. Grabowska, R. Grabowski (red.), *Alternatywne sposoby głosowania a aktywizacja elektoratu*, Rzeszów 2007, s. 228 i n.; K.W. Czaplicki, *Alternatywne sposoby głosowania (zarys problemów)*, [w:] S. Grabowska, R. Grabowski (red.), *Alternatywne sposoby głosowania a aktywizacja elektoratu*, Rzeszów 2007, s. 29 i n.

¹⁶ L. Kolarska-Bobińska, J. Kucharczyk, J. Zbieranek (red.), *Aktywny obywatel, nowoczesny system wyborczy*, Warszawa 2006, s. 23.

¹⁷ M. Więckowska, *Wpływ nietradycyjnych technik głosowania na frekwencje podczas wyborów i referendów*, „Studia Wyborcze” 2012, tom 14, s. 36-37.

pełnomocnika. W polskim systemie wyborczym podstawę prawną do tego sposobu głosowania wprowadziły początkowo przepisy ustawy z 19 listopada 2009 r. o zmianie ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, ustawy – Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw oraz ustawy o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta¹⁸. Rozwiązania te przyjęła także Kodeks wyborczy¹⁹.

Bezpieczeństwo fizyczne przebiegu głosowania, w tym ochrona lokali wyborczych jest podstawą zapewnienia sprawnego przebiegu procesu wyborczego, ponieważ pomimo rosnącej roli informatyzacji wiele najważniejszych dokumentów, protokoły, karty do głosowania są w formie papierowej i znajdują się w siedzibach komisji wyborczych.

2. Ochrona teleinformatyczna

Państwowa Komisja Wyborcza w trakcie procesu wyborczego ma prawo stosować w określonym zakresie system informatyczny. Zgodnie z postanowieniami art. 81 k.w. Państwowa Komisja Wyborcza może podawać do publicznej wiadomości częściowe, nieoficjalne wyniki głosowania w wyborach do Sejmu i do Senatu, w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej oraz w wyborach do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej, ustalone na podstawie otrzymanych drogą elektroniczną informacji o wynikach głosowania w obwodach. Następnie na mocy postanowień art. 162 §1 k.w. został przez ustawodawcę określony zakres zastosowania techniki elektronicznej podczas wyborów, w szczególności dotyczący: ustalania wyników głosowania, sporządzania protokołów przez obwodowe, terytorialne, rejonowe i okręgowe komisje wyborcze oraz PKW, sprawdzania pod względem zgodności arytmetycznej poprawności ustalenia wyników głosowania w obwodzie, ustalania wyników wyborów, przekazywania danych z protokołów za pośrednictwem sieci elektronicznego przekazywania danych.

Zastosowanie systemu elektronicznego musi jednocześnie uwzględniać konieczność zapewnienia warunków bezpieczeństwa wprowadzania i przetwarzania danych oraz ich przekazywania i odbioru. Natomiast PKW, zgodnie z dyspozycją § 2 art. 162 k.w., ma obowiązek zapewnienia oprogramowania dla wykonania wskazanych czynności. Ponadto kompetencją PKW jest także, zgodnie z postanowieniami art. 163 k.w., publikowanie opracowań statystycznych zawierających szczegółowe informacje o wynikach głosowania i wyborów oraz udostępnianie wyników głosowania i wyborów w formie dokumentu elektronicznego. Tożsama kompetencja przypisana jest Państwowej Komisji Wyborczej także w wyborach prezydenckich. Zgodnie z dyspozycją przepisu art. 318 § 4 k.w. Państwowa Komisja Wyborcza publikuje opracowanie statystyczne zawierające szczegółowe in-

18 T.j. Dz. U. z 2009 r., Nr 213, poz. 1651.

19 S. J. Jaworski, K.W. Czaplicki (red.), *Księga pamiątkowa z okazji obchodów 20-lecia demokratycznych wyborów w Polsce*, Warszawa 2011, s. 51-56.

formacje o wynikach głosowania i wyborów oraz udostępnia wyniki głosowania i wyborów w postaci elektronicznej. Ponadto korzystanie z systemów elektronicznych w wyborach, jako zadanie przypisane przewodniczącemu okręgowej komisji wyborczej, zostało określone przez ustawodawcę w art. 230 § 6 Kodeksu wyborczego, stanowiącym, iż przewodniczący okręgowej komisji wyborczej przekazuje niezwłocznie dane z protokołu dotyczące liczby głosów ważnych i głosów ważnych oddanych na każdą listę kandydatów oraz liczbę głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów z każdej z tych list do Państwowej Komisji Wyborczej, w sposób przez nią ustalony, za pośrednictwem sieci elektronicznego przesyłania danych. Na przewodniczącym okręgowej komisji wyborczej spoczywa także, zgodnie z postanowieniami art. 236 § 1 Kodeksu wyborczego, obowiązek przekazania danych z protokołu wyborów w okręgu wyborczym do Państwowej Komisji Wyborczej, w trybie przez nią ustalonym, za pośrednictwem sieci elektronicznego przekazywania danych.

3. Ochrona osobowa

Bezpieczeństwo głosowania wiąże się z zapewnieniem tajności tego aktu, jak również szeroko pojętego zapewnienia bezpieczeństwa osobowego²⁰. Znaczącą rolę w zakresie ochrony osobowej zapewnia policja, która jak to już było wcześniej wspomniane zapewnia ochronę fizyczną głosowania oraz lokali wyborczych²¹. Zgodnie z dyspozycją przepisu art. 251 k.k. każdy, kto naruszając przepisy o tajności głosowania, wbrew woli głosującego zapoznaje się z treścią jego głosu, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Tajność głosowania jest konstytucyjną zasadą odnoszącą się do wszystkich rodzajów elekcji²².

Państwowa Komisja Wyborcza wydaje wytyczne odnośnie przeprowadzania głosowania w tym zachowania tajności, bezpieczeństwa głosowania, w szczególności²³:

- „2. [...] Podczas głosowania przewodniczący komisji odpowiada za utrzymanie porządku i spokoju, czuwa nad przestrzeganiem tajności głosowania.

- 11. [...] Wykonywanie uprawnień mężów zaufania nie może:

3) naruszać tajności głosowania; mąż zaufania nie może wchodzić do pomieszczenia za zasłoną, zapewniającego tajność głosowania, gdy w pomieszczeniu tym

20 W. Fehler, *Bezpieczeństwo wewnętrzne współczesnej Polski. Aspekty teoretyczne i praktyczne*, Warszawa 2012, s. 43-46.

21 Wybory samorządowe 2018, <http://www.policja.pl/pol/aktualnosci/165469,Wybory-samorzadowe-2018.html> [15.04.2023].

22 W wyborach do Sejmu, Senatu oraz w wyborach Prezydenta RP ustanawia Konstytucja w art. 96 ust. 2, że wybory do Sejmu są powszechne, równe, bezpośrednie i proporcjonalne oraz odbywają się w głosowaniu tajnym. Z kolei przepis art 97 ust. 2 stanowi, że wybory do Senatu są powszechne, bezpośrednie i odbywają się w głosowaniu tajnym.. Natomiast z treści przepisu art. 127. ust.1. wynika, że Prezydent Rzeczypospolitej jest wybierany przez Naród w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich i w głosowaniu tajnym.. W odniesieniu do wyborów samorządowych, ustrojodawca ustanawia w art. 169 ust. 2, że wybory do organów stanowiących są powszechne, równe, bezpośrednie i odbywają się w głosowaniu tajnym.

23 Uchwała Państwowej komisji wyborczej z dnia 17 września 2018 r. ..., op.cit.

znajduje się wyborca, nawet jeśli wyraził on na to zgodę lub poprosił o to męża zaufania.

- 12. [...] Przewodniczący komisji może wydawać polecenia o charakterze porządkowym, w przypadku gdy działania mężów zaufania wykraczają poza ich uprawnienia, utrudniają pracę komisji, zakłócają powagę głosowania lub naruszają jego tajność.

-19. [...] W czasie głosowania w lokalu wyborczym mogą przebywać dziennikarze posiadający ważną legitymację dziennikarską lub inny dokument potwierdzający reprezentowanie redakcji. Dziennikarze są obowiązani zgłosić swoją obecność przewodniczącemu komisji oraz stosować się do zarządzeń mających na celu zapewnienie powagi i tajności głosowania.

-35. [...] Przewodniczący komisji wyznacza członka komisji, który przebywając w bezpośredniej bliskości urny zapewnia jej nienaruszalność oraz przestrzeganie przez wyborców zasad dotyczących tajności głosowania, tj. czuwa, aby wyborcy wrzucali karty do urny w taki sposób, aby strona zadrukowana była niewidoczna.

-48. [...] W czasie głosowania komisja zwraca uwagę, by uprawnieni głosowali osobiście i w taki sposób, aby nie została naruszona tajność głosowania.

-50. [...] Dopuszczalne jest, aby na życzenie osoby niepełnosprawnej w miejscu zapewniającym tajność głosowania przebywała osoba udzielająca pomocy.

-74. [...] Głosowanie przy użyciu urny pomocniczej odbywa się w następujący sposób:

wyborca po otrzymaniu kart do głosowania kwituje ich odbiór podpisem w spisie, a członek komisji w rubryce spisu „Uwagi” umieszcza litery „UP” (jako skrót od nazwy „urna pomocnicza”), w celu późniejszego rozliczenia kart do głosowania; podczas głosowania należy dbać o to, aby zachowana była tajność głosowania.

- W przypadku gdy komisji zapewniono obsługę informatyczną, operator bądź operatorzy danej komisji powinni odebrać od pełnomocnika do spraw informatyki gminnej, miejskiej lub dzielnicowej komisji wyborczej, login i hasło uprawniające do dostępu do systemu informatycznego Wsparcie Organów Wyborczych (WOW). Odbiór loginu i hasła potwierdza się na piśmie. Operatorzy mają obowiązek zabezpieczenia loginów i haseł przed dostępem innych osób”.

Podsumowanie

Informacja i jej bezpieczeństwo w trakcie procesu wyborczego jest narażone na różne zakłócenia. Problem ochrony informacji to w szczególności zabezpieczenie jej od strony fizycznej, technicznej ale również informatycznej. W związku z coraz szerszym zastosowaniem systemów informatycznych informacja wyborcza w cyberprzestrzeni wydaje się, najslabszym ogniwem, potencjalnie narażonym na zakłócenia procesu wyborczego. Pomimo działań promujących bezpieczeństwo, podejmowanych przez Państwową Komisję Wyborczą np. w postaci utworzenia portalu bezpiecznewybory.pl nie można inicjatyw tych uznać za wystarczające. Rozwój i informatyzacja życia codziennego, jak również coraz szersze zastosowanie sztucz-

nej inteligencji powoduje, że prawodawca i właściwe organy odpowiedzialne za przebieg wyborów muszą na bieżąco reagować na ewentualne i pojawiające się zagrożenia bezpieczeństwa informacji w trakcie procesu wyborczego.

Piśmiennictwo

- Fehler W., *Bezpieczeństwo wewnętrzne współczesnej Polski. Aspekty teoretyczne i praktyczne*, Warszawa 2012.
- Grabowska S., Grabowski R. (red.), *Alternatywne sposoby głosowania a aktywizacja elektoratu*, Rzeszów 2007.
- Jaworski S. J., Czaplicki K.W. (red.), *Księga pamiątkowa z okazji obchodów 20-lecia demokratycznych wyborów w Polsce*, Warszawa 2011.
- Kitler W., Nowak D., Stepanowska M. (red.), *Prawo wojskowe*, Warszawa 2017.
- Kolarska-Bobińska L., Kucharczyk J., Zbieranek J. (red.), *Aktywny obywatel, nowoczesny system wyborczy*, Warszawa 2006.
- Więckowska M., *Wpływ nietradycyjnych technik głosowania na frekwencje podczas wyborów i referendów*, „Studia Wyborcze” 2012, 14.

LEGAL ASPECTS OF INFORMATION SECURITY DURING ELECTIONS

Summary: In the modern world, in 21st century information accompanies man at every stage of his activity, be it of a professional or private nature. Information is processed and recorded in various forms, ranging from oral, written in the traditional dimension, to the form using electronic means. Therefore, the overriding objectives of the state include ensuring adequate protection of information, i.e. information security, therefore security of each country is related to ensuring that access to certain information essential for its functioning is limited. Therefore, information protection systems are created.

Key words: information, crimes, election.